

MAGYAR-ROMÁN KULTURÁLIS KAPCSOLATOK FEJLŐDÉSE A FELSZABADULÁS ÓTA.

*„Török, tatár, tót, román kavargó
e szívben, mely e múltnak már adósa
szelid jövővel mai magyarok.“*

(József Attila: A Dunánál.)

Két egymás mellett élő nép természetszerűleg állandóan befolyásolja egymás kultúrájának fejlődését, már a népi művészet kezdetétől fogva. Sőt mennél régebbi formáit vizsgáljuk ecedeti népi kulturális megnyilvánulásoknak, annál több rokonvonást fedezünk fel. Különösen az ősi magyar népdalok, népballadák, és egyes népi táncok közös motívumai beszédes bizonyítékai ennek a kölcsönhatásnak.

Az uralkodóosztályok irányította kulturális fejlődés és az általuk írt kultúrtörténelem mindjobban elhomályosította ezt a természetes esérést. Magyarország urai a német kultúra felé tekintettek és ugyanakkor meghamisították a népművészetet is. Természetes, hogy ezen korszakok kultúrtörténelmében a szomszédnépek kultúrcseréje eltűnik a felszínről, alámerül, mert nem szolgálta a vezető osztály megismerése: Hogyan okolhatta volna meg a magyar nemes és csztrák tisztviselő a román nép elnyomását, ha ugyanakkor kultúráját elismerte volna. Természetszerűen a román értelmiség is bizalmatlanul, kétkedéssel fogadott majdnem mindent, ami a nyugati szomszédtól jött.

Azonban a két nép nagyjai át-átérték a mesterségesen emelt gátakat. Kossuth Lajos, Bălcescu, Cezar Boleac, Eftimiu Murgu, Mocsáry Lajos, Bartók Béla, Kodály Zoltán mindkét népre egyaránt kiterjedő munkásságának alapja az egymásba ékelten élő két nép kölcsönös megismerése.

A múltban csak az egymás mellett élő nép és néhány kiemelkedő egyéniség látta meg, hogy egymástól tanulnunk kell, egymás szellemi értékeit át kell vennünk. A felszabadulás ezt a természetes folyamatot tudatosította az egész nép előtt és művelését tudományos szintre emelte. Csak a népi demokrácia tette lehetővé mindkét országban működő művelődési társaságok mind szélesebb körrel való kiterjedését.

Hogy lett volna valaha is elképzelhető, hogy a Román Állami kiadó Mikszáth Kálmán: „Szelistyei asszonyok“ és erdélyi magyar írók románra fordított könyveit adja ki, vagy a Közoktatásügyi Minisztérium az Ady-évforduló alkalmából románra fordított Ady-antológiát jelenfessen meg, vagy a Magyar Nemzeti Színház Bukarestben vendégszerepeljen és erdélyi magyar színházak állami színházakként működjenek. Ó-Romániában csak elvétve ismertek egy-egy Petőfi, vagy Ady-verset, ma meg alig van folyóirat, amely ne közölné József Attila, Ady, Petőfi, Csokonai, Berzsenyi román for-

dítású verseit. Egyik-másik Petőfi versnek már 5—6 román fordítása is van. Romániában Román-Magyar Társaság, hazánkban Magyar-Román Társaság vonultatja fel népeink előtt a magyar, ill. a román kultúra nagyjait.

A Magyar-Román Társaság 1947-ben rendezte meg Budapesten a Román Kultúra Hetét. Ehhez hasonló nagyszabású megnyilvánulása a román kultúrának Magyarországon sohasem volt. Budapest utcáit fellobogózták, a magyar politikai, kulturális és társadalmi élet központi problémája a Román Kultúra Hete volt. A Kultúrhét kiváltotta Budapest széles rétegeinek szeretetét és érdeklődését a román nép iránt s ma már ott tartunk, hogy nemcsak kulturális szervek, de a gyárak dolgozói is állandó kulturális műsorukba iktatták a szomszédos román nép megismerését. A 80 tagú román küldöttségben képviselve volt a román művészi, tudományos és politikai élet. A Kultúrhétnek igen nagy nemzetközi visszhangja volt. Többek között a moszkvai rádió többször foglalkozott a Kultúrhét eseményeivel és úgy emelte ki azt, mint annak a kölcsönös megértésnek és együttműködésnek tanúbizonyságát, melyet a felszabadító Szovjetunió biztosított a népi demokráciák számára. A Kultúrhéten szakmai összejövetelek keretein belül képzőművészek, írók, zenészek, orvosok, mérnökök beszéltek meg közös problémáikat. A Kultúrhét képzőművészeti, népművészeti és könyvkiállításai a magasszintű román kultúrát tárta fel. A román művészek legjobbjai léptek fel a Magyar Nemzeti Színházban, egy olyan helyen, ami addig az ellenforradalmi kormány uszító eszköze volt.

1945-ben jelent meg az első román regény magyar fordításban. A Magyar-Román Társaság megkezdte kiadványaival az évtizedes mulasztások pótlását (Moldvai mesék, Eminescu válogatott versei, Mai román líra, 1848—1849. évi iratok a nemzetiségi megbékélésért).

A Magyar Rádió a Társaság közreműködésével állandó adásokban ismertette a román irodalom vezető egyéniségeit, a román népművészet és kultúra eredményeit. Az „Ismerjük meg szomszédainkat” című előadásorozatban a szomszédos népi demokrácia eredményeit és aktuális problémáit tolmácsolta a Magyar-Román Társaság.

A Kultúrhét keretében került felavatásra a „Mocsáry Lajos magyar-román kollégium” s ezzel megindult a baráti és kulturális kapcsolatok intézményes ápolása. Fiatal magyar és román művészek, tudósok és szakemberek munkálkodnak együtt a két nép közös problémáinak megoldásán. A cél olyan magyar-román szakemberek kinevelése, akik eddigi kulturális kapcsolatainkat marxista-leninista szellemben átértékelik. Ezzel kell eltörölni az elmúlt reakciós rendszerek sovíniszta és revizionista kultúrpolitikáját, áltudományos polémizálását, ami nagy mértékben járult hozzá a két nép egymástól való elidegenüléséhez.

Közelről kell érdekelje a román művészetet és közvéleményt a magyar festészetről megindult vita: éppen úgy, mint ahogy mi is érdeklődéssel kísérjük azt a kritikát, melyet a Flacara és a Rampa művészeti lapok felett a Román Munkáspárt hivatalos lapja a Scau-

teia gyakorolt. A román-magyar kulturális egyezmény megkötése új perspektivákat nyit meg a két nép kulturális kapcsolatainak fejlődésében.

A sovinizmus legkülönbözőbb megjelenési formái ellen megindított harc tapasztalatai szorosan összefüggenek szellemi életünk megtisztulásával. A magyar és román kulturális élet szétválaszthatatlanul összefonódik azzal a harccal, melyet a két nép a népi demokrácia elmélyítéséért és a szocializmus felé haladás alapfeltételeinek megteremtéséért vív. Írók és művészek feladata, hogy alkotásaikban ennek a harcnak az emberi tartalmát fejezzék ki az új realizmus eszközeivel juttatva kifejezésre a két nép kultúrájának történelmi tradíciót.

KÁNYA MÁRIA

AZ 1848. ÉVI ROMÁN SZABADSÁGHARC MAGYAR VONATKOZÁSAI.

Az 1848. évi havasalföldi román szabadságharc centenáriuma alkalmából nem érdektelen megemlékeznünk azokról a közvetett, vagy közvetlen vonatkozásokról, melyek a román és a magyar nép szabadságmozgalmaikat egymással kapcsolatba hozták. Ezeket a vonatkozásokat természetesen távolról sem szabad úgy elképzelnünk, mintha a román és a magyar szabadságharcok vezetői már ekkor is olyan szoros politikai kapcsolatban állanának, mint 1849-ben, amikor a volt havasalföldi román népi forradalom alkotmányának szerzője és kormányelnöke, Nicolai Bălcescu történelmi jelentőségű politikai szövetségre lép a független magyar állam kormányzó-elnökével Kosuthal.

1848-ban, kiváltképp azokban a hónapokban, melyek Havasalföldön a román népi forradalom korszakát jelentik, tehát 1848 június 9. és szeptember 15. között, eféle politikai szövetségről természetesen nem tudunk, miután a két szabadságharc — legalább is az eddigi kutatások szerint — ilyen jellegű kapcsolatban nem állott egymással. Ezzel szemben egész sor olyan vonatkozásokról számolhatunk be, amelyek szemléltetően igazolják, hogy a román és a magyar szabadságharc vezetői, mozgatói és irányítói tudtak egymásról, méltányolták egymás forradalmi eredményeit és alkalmas politikai összekötőket kerestek, hogy ezek a kapcsolatok, melyeket Szemere belügyminiszter — 1848. augusztus 26.-i képviselőházi beszédének tanúsága szerint — már ekkor politikai szövetséggé kívánt kiszélesíteni, minél inkább elmélyüljenek.

Ha időrendbe állítjuk az eseményeket, a havasalföldi román népi forradalom kitörésekor, 1848 júniusának elején, Magyarországon javában zajlottak az ideiglenes pesti nemzetgyűlés képviselőválasztásai. Arról, hogy 1848 június 9-én, az olténai. Islaz helységben a Bălcescu szerkesztette 22 pontból álló demokratikus alkotmánytervezettel megindul a román szabadságharc, az első hetekben Pesten, vagy éppen Magyarországon a pusztá hírnél aligha tudtak többet. Ami legkevésbé sem meglepő, ha figyelembe vesszük, hogy